

Magyar Képzőművészeti Egyetem
Doktori Iskola

A valóság rabjai

Regény a szellem világosságáról és világtalanságáról

DLA Tézisek

Sánta Kristóf

2020

Témavezető: Dr. habil. Szegedy-Maszák Zoltán DLA

Elsőként álljon itt egy nagyon határozott, talán kinyilatkoztatásnak hangzó állítás: az a meggyőződés, hogy egy művészeti doktorátustól nem meglepő, de egyenesen elvárható a szokatlan formátum, mert a feladatot nem közelíthetjük meg másképp, csakis művészként. Ez esetben pedig az analízisre hajló kétségtelenül erős ösztönünket egy másik ösztön fogja támadás alá venni: mégpedig az, hogy a minket érdeklő problémáról 'képet alkossunk'.

Ennek a meggyőződésnek eredményeképp írtam meg *A valóság rabjai* című úgynevezett tézisregényt, amely disszertációm szövegének központi egysége. A tézisregény régi-régi irodalmi műfaj, Voltaire *Candide*-jét szokás példaképp említeni – a saját írásomban én is megteszem. Egy szokványos regénytől lényegében annyiban különbözik, hogy, mint neve is mutatja, felvet egy tézist, tételt, a cselekmény pedig ennek a tételnek az igazolása, cáfolata vagy vizsgálata köré szerveződik.

A doktori disszertációtól általánosságban éppenséggel olyan tételek megfogalmazását szokás elvárni, amely tételeket azután módszeresen igazolni, cáfolni, vagy legalább vizsgálni lehet. Tézisregényem annyit definíció szerint feltétlenül felmutathat, hogy határozottan kimond egy központi tételt, amely jelen esetben így hangzik: „Minden kijelentésben, tegye azt bárki, szükségképpen több lesz a hamisság az igazságnál.” Vagy másképp fogalmazva: minden érvényesnek tekintett modell kilátásba helyezi a vele szemben állót; helyesebben a tőle különbözöt; helyesebben az őt kiegészítöt. A logikában jártas szemlélő hamar gyanakodni kezd, hogy tézisünk bizony igyekszik kibújni mind a módszeres igazolás, mind pedig a cáfolat alól, hiszen önmagában paradox. Ehelyett még nagyobb zavart kelt maga körül, amennyiben a regény kereteit felhasználva újabb kérdések és problémák sorozatát állítja elénk, mint például hogy elméletileg lehetséges-e objektív igazságról beszélni; mik a tudományos megismerés korlátai; mi a kapcsolat a valóság és a valóság interpretációja közt; és persze hogy a művészet milyen szerepet játszik a világ megismerésében.